

HVILKE KRAFTPRODUKTER OG HANDELSLØSNINGER MAKSIMERER NORSK VERDISKAPING?

Håkon Egeland

Statkraft Energi

20. April 2017

Motivasjon for tittel

DN 5.1.2017:

«Uforståelig at ikke Norge jobber hardere for å etablere prisstrukturer for kraft som verdsetter fleksibiliteten til vannkraft», iht kraftmarkeds-veteranene **Torger Lien og Kjell Roland**

MONTEL

[Print](#) [Add to favorites](#)

Kraftveteraner: Norge kan ikke være gratis backup for Europa

(Montel) Det er uforståelig at ikke Norge jobber hardere for å etablere prisstrukturer for kraft som verdsetter fleksibiliteten til vannkraft, mener kraftmarkedsveteranene Torger **Lien** og Kjell **Roland**.

NVE sjef **Per Sanderud** på Vinterkonferansen 30.3.2017, iht Montel: Problemet er at vi kanskje ikke får nok verdiskaping ut av den måten norsk vannkraft omsettes på.

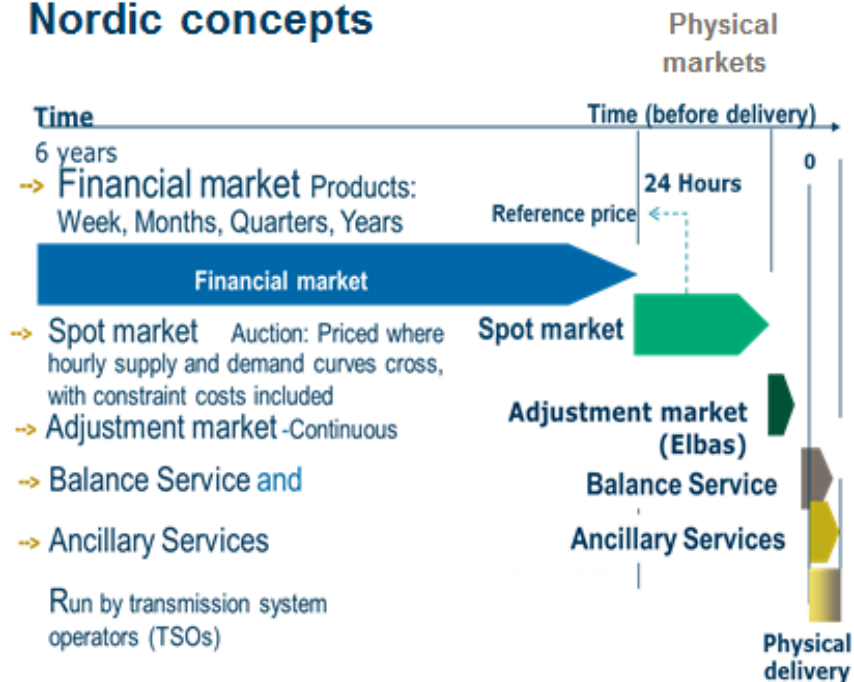
Håper at vi i 2021 får på plass avtaler som gjør at vi kan omsette balansekraft i hele Europa i driftstimen. Det er der den største verdien ligger, iht Sanderud.

NVE-sjefen: Strømforbruket vil øke 10 TWh mot 2020

(Montel) Kraftforbruket i Norge vil øke med rundt 10 TWh i perioden 2015 til 2020, ifølge NVE-sjef Per Sanderud, som samtidig sier at man må klare å øke verdien på fleksibiliteten til vannkraften.

Situasjonen i dag

Nordic concepts

- ▶ Det fysiske kraftmarkedet ift utlandet består i all hovedsak av spotmarkedet; auksjonshandel 1 gang i døgnet på timesprodukter 12-35 timer før leveringstidspunkt
  - Spotauksjonen kommer først og har dermed første prioritet på overføringskapasitet mot utlandet
- ▶ Intradag-markedet; handel inntil 1 time før leveringstidspunkt, basert på kontinuerlig handel
- ▶ System- og balansetjenester handles i, eller nær driftstimen og Statnett er eneste kjøper i Norge og selger til utlandet

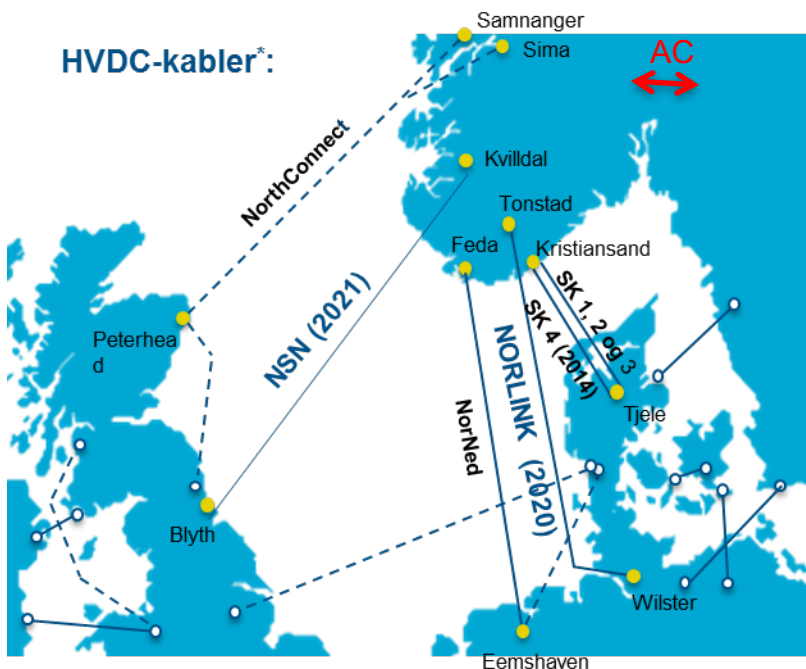
Erfaringer med kabel avtalene fra 1990 tallet - 1

- ▶ Vi hadde 3 ulike avtaler:
  - **Elsam**-avtalen, 25 års avtale bestående av en fastkraftleveranse (hvor Elsam nominerte leveransene) + utveksling av «spotkraft» iht markedspriser i Norge og marginale kostnader i Danmark. Avtalen reforhandlet til en ren finansiell avtale fra 2001
  - **PreussenElektra**-avtalene: 25 års avtale, 400 MW leveranser via Jylland fra 1.10.1998 og ny kabel på 600 MW til Tyskland var planlagt idriftssatt i 2003. Avtalen bestod av både leveransen av fastkraft, spotkraft og systemtjenester. Avtalen terminert i 2001 av tyskerne med betydelig økonomisk kompensasjon til Norske parter.
  - **SEP**-avtalene; NorNed prosjektet. Ny avtale mellom Norge og Nederland skulle være i drift i 2001. 25 års kraftutvekslingsavtalen, basert på fastkraftleveranse, importopsjon og utveksling av spotkraft. Avtalen reforhandlet, økonomisk kompensasjon til norske parter og prosjektet overtatt av Statnett og TenneT.

Erfaringer med kabel avtalene fra 1990 tallet - 2

- ▶ For alle 3 avtalene forhandlet Statkraft frem avtaler med utenlandsk part, og inviterte deretter ulike norske kraftselskaper med på avtalen.
- ▶ Langsiktig avtaleleveranser på 25 år som medførte:
  - Større sikkerhet ift lønnsomhet av nødvendige investeringer (kabel)
  - At motparten anså leveranse fra Norge som et alternativ til egne investeringer i ny produksjonskapasitet
- ▶ Markeds- og regelverksutviklingen medførte at det ville ha vært krevende å fortsette med avtalene
- ▶ Dessuten medførte også dereguleringen at våre motparter mistet mye av den monopolrollen de hadde i sitt hjemmemarked og dermed økt konkurranse og reduserte priser der.

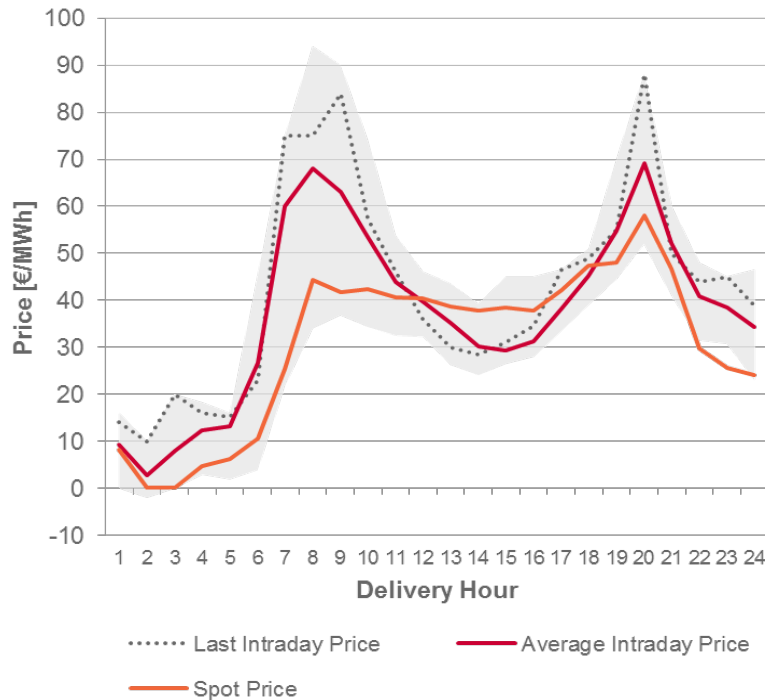
Utfordringer med dagens handelsregime

- ▶ Konkurrerer mot marginale kostnader hos utenlandske konkurrenter, primært i spotmarkedet
- ▶ Hvis intradag og system- og balansetjenester har høyere verdi utelukkes leveranser ofte fordi kapasitet er brukt opp til spothandel
- ▶ Regel- og markedsutviklingen først i Norden, så i EU, har vært styrt i denne retningen siden slutten av 1990 tallet.

Intradag-markedet i Tyskland, Sverige og Norge

Sammenligning spot og intradag-priser i Tyskland:

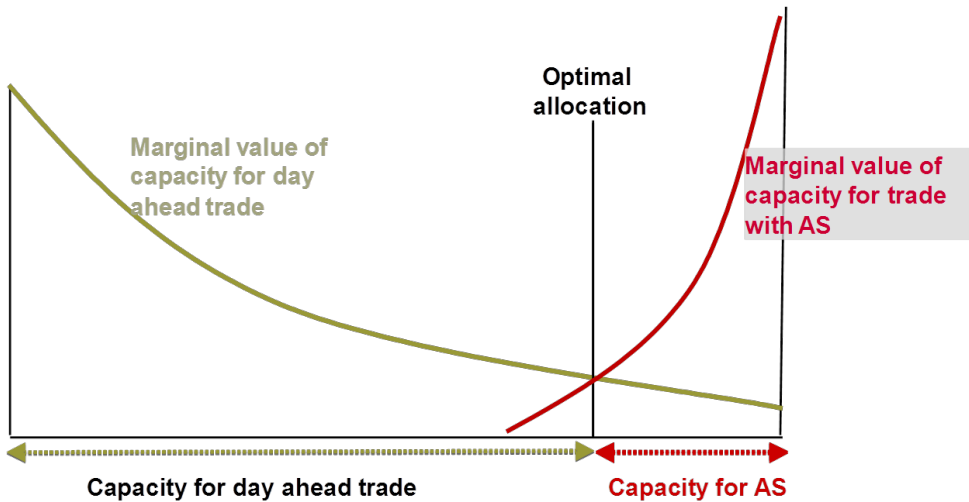

Sammenligning av intradag markedet i Tyskland, Sverige og Norge:

Comparing Germany, Norway and Sweden for 2015						
	Germany		Norway		Sweden	
Power exchange trade	TWh	% DA	TWh	% DA	TWh	% DA
Day-ahead(DA) volume	260		133		128	
Intraday volume	32.5	12.5 %	0.4	0.3 %	1.9	1.5 %

- ▶ Mer tilgjengelig overføringskapasitet mot utlandet er nødvendig for å få leveranser fra Norge

Reservasjon av overføringskapasitet til system og balansetjenester - Skagerak 4 eksempelet:

Reservasjon av 100 MW kapasitet til system- og balansetjenester på Skagerak 4 i 5 år

- ▶ Forutsetning fra norsk side for å bygge Skagerak 4
- ▶ Betydelig høyere inntekt enn bruk av kapasiteten i spotmarkedet
- ▶ Dansk regulator ønsker nå å terminere avtalen, men ønsker at det skal inngås ny og mer «dynamisk» reservasjon som muliggjør konkurranse mellom danske og norske leverandører

Norsk vannkrafts verdiskapingsevne – utfordringer:

- ▶ Økende mengde vind- og solkraft som subsidieres inn i markedet og skaper økende kraftoverskudd – i tillegg blir deres utbyggingskostnader lavere
- ▶ Hjemmeprodusert kraft får både subsidier og reduserte avgifter og skatter (=mva) som følge av at forbrukere netto-måles
- ▶ Det gis også støtte mange steder til batterier
- ▶ I tillegg forventer man økt forbruksfleksibilitet gjennom «smarte løsninger»
- ▶ Det synes vanskelig å redusere kvoteoverskuddet i ETS markedet
- ▶ Andre europeiske land har en annen situasjon og andre interesser enn Norge
- ▶ Norsk vannkraft beskattes hardt og dels uavhengig av økonomisk resultat – kan skape utfordringer ift vedlikehold/rehabiliteringer og nødvendig satsing på videreutvikling

Mulig handelsstrategi for fleksibel norsk vannkraft

- ▶ Tilstrebe tilgjengelig overføringskapasitet mot utlandet for å levere de best betalte produktene, dette kan være:
  - Spotleveranser når lite eller ingen vind/sol, dvs utlandet bruker verk med høy marginalkostnad
  - Leverer i intradag-markedet når utenlandske aktører opplever uventede forhold og har behov for å handle seg inn i balanse; krever at overføringskapasitet er ledig – vi bør bidra til at markedsbaserte løsninger for optimal bruk av kapasiteten utvikles
  - Leveranse av system- og balansetjenester; regelverket krever at det skal handles kort tid før driftstimen men åpner opp for å reservere noe overføringskapasitet til dette
- ▶ Tilstrekkelig overføringskapasitet er uansett en forutsetning for å skape verdier basert på fleksibel norsk vannkraft
- ▶ På de nye kablene til Tyskland og England kan inntil 300 MW på hver av kablene brukes til system og balansetjenester

TAKK

Statkraft
REN ENERGI

www.statkraft.no